

Wirus has howplumy ýa pitne?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Wirus has howplumy ýa pitne? WIRUS HAS HOWPLUMY ÝA PITNE?

Kyn döwri başdan geçirýäris. Şeýle bolandygyna ynanýarys: başy ölümlü adam hiç haçan ölmejek ýaly duýga özünü aldyryp, kalbyndanam merhemeti çykardy weli, ylahy tokmak depesinden indi we bu tokmak tä ol hetdini tanaýança güzap berip durjaga meňzeýär. Biz iman edenleriň öňünde durýan wezipe: edýän dogadileglerimiz bilen beýlekilerden tapawutlanyp, ejiz we pakyr gullardygymyzy boýun almakdyr. Eger wirus belasyny sapak edinsek, onda şeri haýra öwrübem bileris.

Emma şerlikde ýaka tanadanlar (bu belanyň sebäpkäri-de şolar) ýagdaýy hasam gorkuly hala getirmek üçin ellerinden gelenini gaýgyranoklar. Ýewropa we Amerika darwinist çemeleşme bilen öz adamlaryny tebigy seleksiýa uçradyp, gartaşan we näsag raýatlarynyň ölümüne göz ýumýar. Diri galanlara bolsa morg tölegi, meýdi görme tölegi, meýdi jaýlama tölegi ýaly degnaña degiji tölegleri salýar. Olar şeýtmek bilen wirusyň wagşy egoizmi we kapitalizmi soňlandyrmagyna päsgel bermäge çytraşýarlar. Sosializmiň ýagdaýy mundanam wehim. Olar adamzat ösüşiniň kanunalaýyklygyna garşy bolandyklary üçin külli adamzady howp-hatarlaryň garşysynda ejiz ýagdaýda goýýar. Koronawirusyň öňünden näme çyksa ýalmap-ýuwdup barýan socialist režimli Hytaýdan çykmagy-da tötänlik däl.

Her näme-de bolsa, wirusa garşy göreşse bolar, emma ideologik wiruslara garşy göreşmek kyn. Bularyňkam edil nesilden nesle geçýän wirusdyr. Ol öýkeni däl, beýnini we ýüregi berbat edip taşlaýar. Bejermesi-de kyn. Birgiden mähelledir. Ymamlary şeýtan, ilkinji agzasy-da Kabyldyr. Dinleri dürüşde ideologiýalardyr. Umumy meňzeşlikleri erbetlikdir. Adamzady ýok edip biljek ýaraglara, bulutlara ýeteňkirleýän binalara, dünýäniň daş-töweregine dünýäden çalt aýlanyp bilýän tehnologiýa enjamlara eýedirler. Emma bularyň hiç biri olary göz bilen görüp bolmaýan kinniwanja wirusdan gorap bilmeýär.

Ideologiýalara bukulan ýagşy bilen ýamanyň göreşi dowam edýär. Koronawirus ýagşynyňam, ýamanyňam ganyň duşmany, erbetligiň hyzmatkärleri koronawirusy ýagşylardan ýakyn görendikleri üçin bir zatlar edişdirip, wirusyň arka tarapyna geçip, onuň ýagşylara ýetirýän zyýanyňy keýp edip synlaslary gelýär. Aslynda virus gepläp bilýän bolsa, olar özara dil birikdirse birikdirerdem welin, beýle zadyň mümkin däldigi üçin wirusyň öz duşmanyňy ýeňmesi bilen çäklenmeli bolýar.

Şeýle mysal bereliň: käbir kinofilmlerde gabat gelýändir. Nijeme asyrlap uklap ýatan erbet ruhuň üsti gazylyp ukudan oýarylýar. Meselem "Mumyýa" kinofilmler tapgyrynda şolar ýaly ruh (Imhotep) bar. Ady agzalan ruh şeýle bir güýçli welin, hiç kim oňa garşy söweşip bilmeýär.

Şol ikiarada bar işi-pişesi erbetlik bolan käbirleri erbet ruh bilen meňzeş taraplaryňy görüp, ýagşylar bilen güýç birikdirmegiň deregine, erbet ruha hyzmatkätlik edip, özleriniň howpsuzlugyňy kepillik astyna alýarlar we ýagşylara garşy söweşýärler. Ynha, virus bilen ýaman niýetli betpälleriň bolşy şular ýalydyr.

Bularyň nähili adamdygyna göz ýetirmek isleseňiz, her kim öz ýurdunyň ekwiwalentine seretsin. Hökümet koronawirusa garşy jan aýaman göreşýär, bir gapdaldan messebinini ýitiren toparjyklar hökümete garşy göreşýär. Käbirleri "näme üçin adam az ölýär?" diýip aglaýjak bolýar. Bilelikde hereket etmegiň deregne münbere çykyp, wirusa garşy göreşýänleri ýepbeklänlerini gowy görýärler. Her gün yüzlerçe kemçilik tapyp, wirusyň önüme bent bolmaga çalyşýanlaryň elini-aýagyna baglamak üçin ellerinden gelen ýamanlygy edýärler. Gözlegiň kemçilik bolsa, elbetde taparsyňyz. Bardy-geldi hiç hili kemçilik bapyp bilmedik wagtlary bolsa, ýalana yüz urup, jemgyýetiň aňyny bulaşdyrmaga synanyşýarlar. Şonuň üçi virus olaryň özlerine baryp ýolukýança, wirusyň gutarmagyny islemeýärler. Ýagdaý şeýlekä, bir gämide bolunam gämini gark etmäge synanyşýanlara has agyr sanksiýalary bermek gerek. Ýalan-ýaşryk habar ýaýratmagyň we wirusa garşy göreşe päsgelçilik döretmegiň hökman bir jogapkärçiligo bolmaly. Adatdan daşary ýagdaýyň adaty kada-kanunlary ýeterlik däl.

"Bakara" süresiniñ 191-njo aýatynda aýdyşy ýaly, "Pitne – adam öldürmekden has erbetdir". Hakykatdanam virus adamy ýa öldürýär, ýa keselledip taşlaýar. Emma pitne çykarýanlar şeýle bir köp zyýana goýýarlar welin, diňe adamlar däl, jemgyýetlerem ölýär.

Ine, dünýäde we ýurdumuzda şular ýaly virus bar. Virus erbetlik ýaýradýandygy üçin onuň ýok bolup gitmegine garaşmak bidereklikdir. Ýeke-täk çäre bar – olam olaryň düşüňjelerini-de, elindäki bar bolan mümkinçiliklerini-de izolirlmekdir, soňra hem dezinfeksiýa etmekdir.

Ibrahim KARATAŞ,
ibratas@gmail.com

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,
Stambul uniwersitetiniñ talyby. Publisistika